

Natalja Ganina, Albrecht Cordes & Jan Lokers (utg.), *Der Bardewiksche Codex des Lübischen Rechts von 1294*: Band 1: *Faksimile und Erläuterungen*, Band 2: *Edition, Textanalyse, Entstehung und Hintergründe* (Oppenheim am Rhein: Nünnerich-Asmus Verlag 2021) 376 resp. 512 s., samt Band 3: *Rechtshistorischer Kommentar* (Oppenheim am Rhein: Nünnerich-Asmus Verlag 2022) 288 s.

Intresset för medeltida städer, deras lagstiftning och stadskultur samt interaktionen mellan sociala grupper i stadsrummet har ökat markant de senaste decennierna. En av Nordeuropas större städer, Lübeck, med kanske 15 000 invånare år 1300, expanderade kraftigt under andra halvan av 1200-talet och dess handel utmanade då Visby, som kanske hade 10 000 invånare. Mellan 1263 och 1294 inte bara skriftfäste Lübeck sin stadslag utan reviderade den även två gånger. Tre versioner av Lübecks stadslag på 30 år är ett tecken på denna expansion (alla tre finns fritt tillgängliga digitalt: <<https://digi.ub.uni-heidelberg.de/lrd>>). Den äldsta är på latin och de andra två är på lågtyska, från 1282 respektive 1294. Den latinska versionen innehåller endast 100 artiklar medan de lågtyska versionerna har 231 artiklar. Skillnaden mellan de olika lågtyska versionerna gäller främst hur artiklarna är strukturerade. Den äldre lågtyska versionen har utgått ifrån det latinska upplägget och sedan tillfört nya artiklar, medan den yngre versionen omorganiserat alla artiklar och strukit 18 av de latinska artiklarna. Bakom initiativet och förverkligandet av versionen från 1294 stod rådsherren och sedermera borgmästaren i Lübeck Albrecht Bardewik (ca 1250–1310). Laghandskriften benämns därför Bardewikska codexen. Rådet i Lübeck använde de båda lågtyska versionerna parallellt från och med 1294.

Under andra världskriget tillhörde den Bardewikska handskriften Lübecks stadsarkiv, men i slutet på kriget försvann den. 2014 återfanns den i en liten ort i Ryssland. Sedan dess har forskare från flera discipliner arbetat med handskriften, och 2021 trycktes den i en faksimilutgåva (Band 1). Band 2 är en kommentardel till faksimilutgåvan. Inledningsvis redogörs för de motiv utgivarna haft och vilka avvägningar de behövt göra för översättningen till modern tyska. Därefter följer noggranna beskrivningar av handskriftens utseende av filologer, konservatorer, konsthistoriker, litteraturvetare och paleografer. I denna del av bandet finns även en språklig analys av lågtyskan i handskriften och en kortare beskrivning av det juridiska innehållet. I en egen avdelning i band 2 diskuteras i några artiklar lagbokens funktion i sin samtid. Jag vill särskilt framhålla historikern och arkivarien Jan Lokers bidrag, i vilket vi får kunskap om hur rådsinstitutionen växte fram och hur rådet stärkte sin makt och legitimitet genom lagstiftning, särskilt framhåvd i laghandskriftens kapitel 3.

Band 3 innehåller en rättshistorisk kommentar till såväl de systematiserade (1–172) som de osystematiserade (173–231) artiklarna i handskriften. Författaren, rättshistorikern Albrecht Cordes, har även kommenterat handskriftens senare tillagda artiklar. Varje artikel ges i sin lågtyska form tillsammans med en översättning till modern tyska, utarbetad av ett team av medarbetare. Författarna döljer inte de svårigheter de haft med tolkningen av lågtyska begrepp, särskilt sådana som rör fast egendom och olika typer av ränteformer. Bandet innehåller ett glossarium och ett register.

Genom tillgängliggörandet av de tre versionerna av Lübecks lag belyses den rättsutveckling som skett under Albrecht Bardewiks levnad. I den Bardewikska handskriften framgår bland annat att släktingars insyn i transaktioner med fast egendom har försvårats. Till exempel avskaffas deras rätt att ge sitt medgivande till avyttring av fast egendom. I handskriften framgår även att kyrkliga institutioners inflytande i staden begränsades. Regler utformades som gjorde det svårare för kyrkans företrädare att äga fast egendom i staden. På det familjerättsliga området preciseras borgaräktenskapens egendomsförhållanden; dessutom beskrivs makens rätt att förvalta hustruns och äktenskapets egendomar utförligare än i andra samtida stadslagar.

I de tre banden av den Bardewikska laghandskriften finns mycket att hämta både för rättshistoriskt intresserade och för dem som är verksamma inom andra discipliner. Resultatet av den möda utgivarna och deras medarbetare nedlagt och den kringsynthet de visat kommer att stå sig länge och utgöra referenspunkt för vidare forskning.

Stockholms universitet

GABRIELA BJARNE LARSSON

Rodney Edvinsson, Bo Franzén, Roger Svensson & Johan Söderberg, *History of Prices and Wages in Medieval Sweden*, Vol I: *Statistics and Analysis*; Vol II: *Database* (Stockholm: Svenska Numismatiska Föreningen 2023). 213 + 307 s.

Utvecklingen av priser och löner i det medeltida Sverige beskrivs och studeras i detta tvåbandsverk. Ett nydanande helhetsgrepp läggs på ett viktigt ämne. Utgångspunkten finns i en betydande forskningsdatabas som professorn i ekonomisk historia vid Stockholms universitet Johan Söderberg (1950–2022) byggde upp med prisuppgifter från olika typer av källor. Framställningen har färdigställts utifrån Söderbergs anteckningar och preliminära versioner.